

Tym co burzy przejrzystość książki są odnośniki do amerykańskich tłumaczeń Biblii, a także cytowanie przez tłumacza różnych wydań Pisma św. Z pewnością łatwiej czytałoby się książkę, gdyby cytaty przytaczane były z jednego wydania np. Biblii Tysiąclecia lub Biblii Warszawsko-Praskiej. W erracie należałoby umieścić właściwie brzmienie angielskiego tytułu książki B.Chilisa (s. 199).

Murphy prowadzi nas przez świat Pism, który w niektórych momentach jest niezrozumiały dla współczesnego człowieka. Książka adresowana jest do wszystkich, którzy nie tylko systematycznie czytają Biblię, ale także chcą pokonać rodzące się podczas jej lektury trudności.

IZRAELSKIE SANKTUARIA OKRESU PRZEDKRÓLEWSKIEGO

autor: ks. Bogdan W. Matysiak

Recenzja

ks. Piotr Briks

Ukazał się już kolejny – 16. numer serii Biblioteka Wydziału Teologii UWM w Olsztynie¹ Jego autorem jest wykładowca Starego Testamentu ks. dr Bogdan W. Matysiak. Swoją książkę poświęcił bardzo ciekawemu i równocześnie zaniedbanemu w literaturze polskiej tematowi sanktuariów okresu patriarchów i czasu tzw. sędziów (najogólniej II tysiąclecie przed Chr.). Rola Świątyni Jerozolimskiej w religijnym życiu Izraela była tak wielka, że nieliczne w Biblii wzmianki na temat innych miejsc świętych pozostają niemal niezauważone. Nawet studenci teologii, zapytani o inne sanktuaria izraelskie, mają poważne problemy z podaniem choćby dwóch czy trzech przykładów. Świadczy to najlepiej o potrzebie tego typu publikacji.

Książka „Izraelskie Sanktuaria okresu przedkrólewskiego” jest syntetycznym kompendium podstawowych informacji o pozajerozolimskich miejscach kultu na terenie Palestyny. Składają się na nią trzy bloki tematyczne. Pierwszy z nich dotyczy ogólnie pierwszego okresu kształtowania się religii Izraela. Przedstawia to, co wiemy, na podstawie Biblii oraz badań pozabi-

¹ Wydawnictwo Hosianum, Olsztyn 2003

blijnych, na temat patriarchów oraz wierzeń starożytnych plemion hebrajskich. Wiedza ta usystematyzowana jest według zachowanych imion biblijnych Boga: El-eljon, El-olam, El-roi, El-szaddaj, El-Betel i oczywiście JHWH. Część druga poświęcona jest sanktuariom Izraela. Zostały one podzielone z kolei na dwie grupy: sanktuaria okresu patriarchów (Sychem, Betel, Mamre/Hebron i Beer-Szewa) oraz sanktuaria okresu sędziów (Gilgal, Szilo, Micpa, Ofra i Dan). Wszystkie zostały omówione w jednolity i przejrzysty sposób. Każdy podrozdział poświęcony danemu sanktuarium rozpoczyna się od analizy etymologicznej nazwy, po niej następuje statystyka biblijna, informacje na temat współczesnej identyfikacji miejsca, dane geograficzne, historyczne, archeologiczne, omówienie biblijnych dziejów danego miejsca oraz jego znaczenie w różnych okresach historii Izraela.

Ostatnia, trzecia część książki, zbiera informacje, dotyczące przybytku, jaki miał towarzyszyć Izraelitom w czasie ich wędrówki przez pustynię spod Góry Synaj do Ziemi Obiecanej. W rozdziale tym znajdziemy materiał dotyczący Namiotu Spotkania wraz z jego dziedzińcem i stojącym na nim Ołtarzem Ofiar Całopalnych, a także: Arki Przymierza, Stołu Chlebów Pokładnych, Ołtarza Kadzenia oraz Menory. Także tutaj czytelnik otrzymuje materiał rzetelnie usystematyzowany. Logiczna konstrukcja każdego paragrafu, zwięzłość opracowania oraz przejrzystość całości ogromnie pomagają w lekturze. Nie jest to jednak podręcznik sensu stricto, ale z pewnością może stanowić ogromną pomoc nie tylko dla studentów teologii.

Praca uzupełniona jest o podstawową bibliografię przedmiotu oraz indeks biblijny i rzeczowy. Niestety, te dwa ostatnie z powodu braku odnośników do stron w tekście, tracą sens. Jest to jedno z nielicznych niedociągnięć edycyjnych.

Minusem tej pracy jest także brak informacji na temat wczesnoizraelskich sanktuariów, nie wspomnianych wprawdzie bezpośrednio w Biblii, ale znanych nam dzięki wykopaliskom archeologicznym (np. sanktuarium JHWH w Arad – obecnie Tel Arad i in.).

Moim zdaniem do rąk czytelników trafia pozycja bardzo cenna i praktyczna. Konsekwencja i rzeczowość sposobu prezentacji wiedzy zawartej w książce ks. B. W. Matysiaka czyni z niej swego rodzaju encyklopedie wierzeń i kultu okresu przedmonarchicznego. Polecam ją wszystkim pragnącym poszerzyć swoją wiedzę na temat mało znanego okresu historii i rozwoju religii Izraela.